

Mariët Meester. *Sevillana*. Roman. Meulenhoff

Nederland is zoals bekend een klein land, waar de verbeelding graag de landsgrenzen overschrijdt. In veel romans en verhalen worden gracht en polder ingeruild voor een buitenlands decor, ook al heeft W.F. Hermans zulke internationale aspiraties meer dan eens ontraden. Vooral Italië heeft zich het afgelopen decennium in een grote populariteit mogen verheugen. De Jong, Canapone, Meijning (2x), Freriks, Matsier, Mulisch, Höweler, De Winter en vele anderen hebben hun literaire universum uitgebreid met vespa, gondel en cappuccino.

De laatste tijd lijkt daar een beetje de klad in te zijn gekomen. Het „Italiëgevoel" ontbreekt opeens in onze letteren. Is Italië te duur geworden voor de krappe schrijversbeurs en brengt men zijn vakantie tegenwoordig elders door? Het buitenland is in elk geval nog niet uit onze literatuur verdwenen, getuige de opvallende frequentie waarmee het Iberisch schiereiland het afgelopen jaar in romans en verhalen is opgedoken, in het bijzonder Portugal. Of dat iets te maken heeft met een kennelijk bekoelde liefde voor Italië, weet ik overigens niet. Iemand als Komrij woont per slot van rekening al jaren in Portugal, maar vergreep zich pas in 1990 voor het eerst aan een (in dat land gesitueerde) roman.

Sevillana, het debuut van Mariët Meester (1958), speelt zich af in Spanje en één ding is zeker: economische motieven hebben bij haar geen rol gespeeld. Zelf noemt zij als „een van de meest fundamentele voorwaarden voor totale vrijheid (...): in staat zijn uitbundig te leven met weinig geld". In *Sevillana* blijken dat geen loze woorden te zijn, want in het gezelschap van een ezel en een zigeuner trekt Meesters hoofdpersoon en alter ego in de omgeving van Sevilla rond op een budget waar de auteurs van het oude *Europe on five dollars a day* nog wat van kunnen opsteken.

Elders meldt de schrijfster bij monde van haar hoofdpersoon: „Spanje is het enige land waar de mannen te pruimen zijn". Maar ook al blijkt Jaime de zigeuner een doortastende bedgenoot, om erotisch vertier is het toch niet in de eerste plaats begonnen. Wat Mariët Meester vooral in Spanje aantrekt, is de volkse, barokke, extraverte religiositeit. Zelf bekent zij te lijden aan „spirituele anorexia" sinds zij als veertien-jarig meisje demonstratief de bijbel in de prullenbak heeft gesmeten. Door „keihard" te werken als journaliste wist zij de leegte nog een aantal jaren te negeren, maar op haar 28-ste sloeg in haar hoofd „een stop" door. Met als gevolg een „knallende hoofdpijn", die pas verdween na de aanschaf van een ezel.

Originaliteit kan deze remedie niet worden ontzegd. Maar wat heeft een ezel met religie te maken? Volgens Mariët Meester alles, zo blijkt. Met haar ezeltje, dat zij „Sevillana" heeft gedoopt, bezoekt zij in Sevilla de Semana Santa (de week vóór Pasen) en woont onder meer een processie bij, waarin iemand verkleed als Jezus op een ezel meerijdt. Voor Meesters licht ontvlambare hoofdpersoon is het verband snel gelegd: „Bij het uitblazen van de laatste adem is de vloek die Jezus met zich meedroeg overgegaan op alle ezels van de wereld. Ezels zijn de martelaars van nu, de heilige martelaars". En als een hedendaags apostel belooft zij haar eigen heilige „Sevillana" nooit te zullen verloochenen.

Dat is voor iedereen die de bijbel kent een belofte waar geen zegen op kan

rusten. Inderdaad, wanneer het ezeltje aan het eind van de roman wordt verkocht omdat de schrijfster terug moet naar Nederland, wordt er in navolging van Petrus „bitter" geweest. Maar de aanschaf, evenals de erop gevolgde tocht met Jaime (de vorige eigenaar van *Sevillana*), heeft dan zijn spirituele vruchten al ruimschoots afgeworpen. De hoofdpijn is kennelijk niet teruggekeerd en eenmaal in het vliegtuig gezeten, blijkt ook het vliegen „iets metafysisch" te hebben. De toekomst kan dus met goede hoop tegemoet worden gezien.

Deze roman is daarvan het resultaat. Tegen het eind van haar zwerftocht besluit de vertelster immers dat zij kunstenaar zal worden: „levenskunstenaar, chroniqueur van mijn eigen levensavontuur". Alle innerlijke gespletenheid („cultuur en natuur") kan in de kunst worden opgeheven en ook het „gegrai naar geluk" is in één klap overbodig geworden, want voor een kunstwerk is alles bruikbaar. De vraag blijft alleen of Mariët Meester met dit recept ook een goede roman heeft geschreven.

Een curieuze roman is *Sevillana* wèl geworden. Vroeger zouden we een boek als dit een bekentenisroman hebben genoemd. Zonder enige gêne klaagt de schrijfster haar spirituele nood. Zij noemt zichzelf een „geestelijk armoedzaaier", die graag door een „allesweter" bij de hand wil worden genomen. Zij beschrijft hoe ze verkleed als nazareno in een boeteprocessie meeloopt (als enige vrouw tussen honderden mannen), maar deze ervaring brengt toch niet de begeerde verlossing. Dat doet pas de zigeuner, die haar als een goeroe in een andere, natuurlijke manier van leven inwijdt: zonder zorgen voor morgen, zonder complexen, zonder hygiëne en met die bijzondere kwaliteit die door hem „duende" wordt genoemd.

Van Jaime moeten woorden als „ik" en „willen" uit het vocabulaire worden geschrapt, iedereen moet zichzelf „accepteren" en zijn grootste wijsheid komt hier op neer: „Het gaat in het leven niet om wat je doet, maar om wat je bent". Ik geloof het graag, maar heb de boodschap al zo vaak moeten vernemen, zij het meestal afkomstig uit het Oosten, dat ik er tegenwoordig al na een paar minuten bij in slaap sukkel. Meer dan de helft van *Sevillana* is mij om die reden ontgaan. Alleen dat de vertelster zich, tijdens een onweer met haar Jaime in een grot de liefde bedrijvend, „één met de elementen" voelt, drong nog tot mij door.

Minder afgezaagd is de andere, eerste helft van het boek, waarin zij nog vergeefs dorstend naar het heil in Sevilla rondloopt, al moest ik wel even wennen aan haar enthousiaste idioom. Zo krijgt een locale antropoloog die de diepere betekenis van de Semana Santa heeft uiteengezet van haar het volgende antwoord: „Volgens mij was dat een intellectueel orgasme, jouw uitstoot van theorie die ik in mij opnam". Nazareno's die moeten bukken voor een laag deurtje slagen erin „met hun puntmutsen in de knoop" te raken. Verder wordt de lezer van tijd tot tijd opgevroljkt met zinnen als: „De auteur heeft zich duidelijk verlekkerd aan de sensuele body van de Heiland" en „Het tafereel is een eye-opener van jewelste".

Na de eerste honderd bladzijden van *Sevillana* te hebben gelezen, dacht ik wantrouwend: dit moet een persiflage zijn. Zoveel gekwelde kolder kan alleen afkomstig zijn van iemand die zijn lezers voor de gek wil houden. De volgende honderd bladzijden met hun naïeve levenswijsheden leerden anders. En toen ik op de laatste bladzijde was aangekomen, viel de conclusie dat het allemaal van meet af aan

bloedige ernst is geweest niet meer te vermijden - helaas. Maar als ze wil zou Mariët Meester dit natuurlijk ook als een compliment kunnen beschouwen.

(de Volkskrant, 5-10-1990)